

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun rahoituksen käyttö uudistuksen hallitun alasajon tehtäviin
VM-tietopyyntö 12.3.2019, OKA-linjaus 15.3.2019

Lähettäjä: Salo Maija OKV

Päiväys: 15. maaliskuuta 2019 klo 14.53.57 UTC+2

Vastaanottaja: Ahonen Ville-Veikko VM

Kopio: Nerg Päivi VM, Pitkäniemi Jani VM

Aihe: VS: TULKINTAPYYNTÖ: Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun rahoituksen käyttö uudistuksen hallitun alasajon tehtäviin

Hei,

Oikeuskanslerin hyväksymät vastaukset kysymysten perässä:

1. Valtiovarainministeriön sisäisten keskustelujen (12.3.2019) jälkeinen etenemismalliehdotus:

- Uusia valtionavustuspäätöksiä maakuntien liitoille ei voisi tehdä maakuntien liitoille 8.3.2019 jälkeen.
- Mahdollisten myönnettyjen avustusten maksatus tulisi keskeyttää valtionavustuslain mukaisesti.
- Maksettujen valtionavustusten käyttöä tarkennettaisiin valtionavustuslain 37 §:n mukaisella ohjeistuksella.
- Loppuraportoinnin ja teknisen alasajon kustannuksia voitaisiin pitää hyväksyttävänä uudistuksen päättämiskustannuksina 30.6.2019 asti.
- Käyttämättä jäänyt rahoitus perittäisiin takaisin valtionavustuslain mukaisesti.

Pyydämme kannanottoa yllä mainitun tulkinnan oikeudellisesta varmuudesta.

Vastaus: Ehdotettu menettely on valtionavustuslain mukainen tässä tilanteessa. Hyväksyttävien kustannusten syntyminen takarajan päivämäärään ei voida ottaa kantaa OKV:ssa.

2. Maakuntien liitot ovat tehneet jo maksettujen valtionavustusten perusteella määräaikaista sitoumuksia, joista osa on voimassa esimerkiksi vuoden 2019 loppuun saakka. Mikäli liitot eivät voi käyttää valtionavustusta 30.6.2019 jälkeen, voi syntyä tilanne, jossa maakuntien liiton on silti hoidettava mm. työntajavelvoitteet sopimuksen päättymiseen asti.

Pyydämme kannanottoa, että syntyykö valtionapuviranomaiselle vahingonkorvausvastuu tämän kaltaisessa tilanteessa.

Vastaus: Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisten toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Tämän luottamuksensuojaa koskeva hallinnon oikeusperiaate antaa yksilölle suojaa julkista valtaa vastaan. Luottamuksensuojan periaatteen mukaan yksityisten tulee voida luottaa viranomaisten tekemien hallintopäätösten pysyvyyteen. Periaate rajoittaa päätösten muuttamista yksityisille haitalliseen suuntaan (HE 72/2002 vp s. 55-56). Tässä tapauksessa luottamuksensuojan periaatteella voi olla vaikutusta paitsi maakuntien liittojen hallintopäätösten pysyvyyteen myös valtionapuviranomaisen päätösten pysyvyyteen kolmansiin osapuoliin nähden. Lisäksi on otettava huomioon, että maakuntien liittojen tekemiä yksityisoikeudellisia sopimuksia voi olla vaikea irtisanoa lakkaamaan nopeasti ilman sopimussakkoja. Myöskään palvelussuhteita ei välttämättä voida irtisanoa, kun peruste ei tässä tilanteessa ole maakunnan liiton viranhaltijasta tai työntekijästä johtuva. Toisaalta vahingonkorvauslain mukaan vahingonkorvaus julkisyhteisön taholta edellyttää aina jonkinlaista virhettä tai laiminlyöntiä. Vahingonkorvauksen maksamisen kynnys olisi siis tässä tilanteessa korkea. Valtionapuviranomaisen olisi tässä tilanteessa suositeltavaa harkita, olisiko mahdollista tässä tilanteessa sallia valtionavun käyttö 30.6.2019 jälkeenkin sellaisiin sitoumuksiin, joita ei voida kohtuullisin ehdoin sitä ennen irtisanoa. Tämä voisi olla luottamuksensuojan periaatteen kannalta parempi vaihtoehto kuin se, että tilanteessa vahinkoa kärsivät joutuisivat hakemaan jälkikäteen korvauksia. Hallinnon kehittämisen voidaan olettaa jatkuvan seuraavalla vaalikaudella, joten valtionapuviranomaisen on punnittava myös sitä, voiko kehittämishankkeiden onnistumiseen jatkossa vaikuttaa se, jos päättyvän vaalikauden hankkeet johtavat vahingonkorvausvaatimuksiin.

3. Onko valtion talousarvion momentin 28.70.05 määräraha käytettävissä 8.3.2019 jälkeen valtioneuvostossa maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun liittyneistä tehtävistä aiheutuviin henkilöstö- ja muihin kustannuksiin hallitun alasajon tehtäviin, kuten uudistuksen dokumentointiin ja loppuraportointiin ja tekniiseen päättämiseen? Vastaava tulkintatarve koskee myös LUOVA-valmisteluun käytettyä momenttia 28.40.03 (Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet, 3 v siirtomääräraha).

Vastaus: Talousarvion molempien momenttien päätösosassa määriteltyä määrärahan käyttötarkoitusta voidaan tulkita niin, että se kattaa tilanteen muututtua myös määrarahalla rahoitetun toiminnan asianmukaiseen lopettamiseen kuuluvat tarpeelliset menot. Tarpeellisuutta on kuitenkin tulkittava suppeasti siten, että se ei sisällä uusia, sinänsä yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaisesti mahdollisesti harkittavia toimenpiteitä vaan kyse on menoista, jotka välttämättä johtuvat määrärahan päätösosassa määritellyn käyttötarkoituksen toteuttamisesta ja siinä tehtyjen hankkeiden ja toimenpiteiden päättämisestä.

Ystävällisin terveisin

Maija Salo
Esittelijäneuvos, osastopäällikkö/Referendarieråd, avdelningschef
Oikeuskanslerinvirasto/Justitiekanslersämbetet
Valtioneuvostoasiat/Statsrådsärenden
0295162556
valtioneuvostoasiat@okv.fi